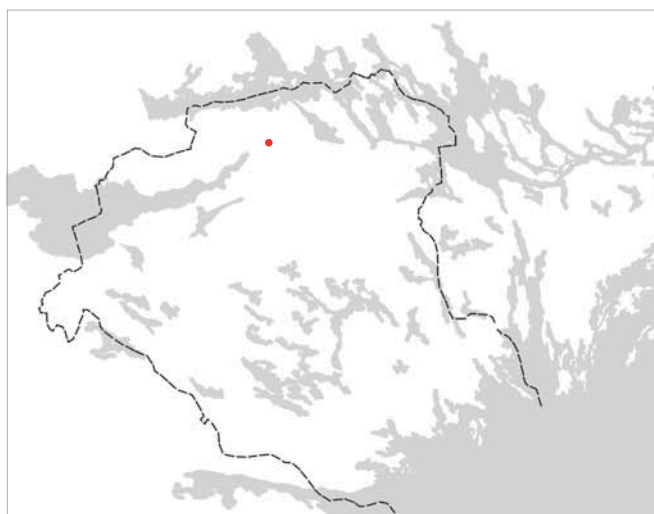

Särskild utredning

Borsöknabäcken

Lagersberg 1:1, Åsbymon 1:2, Fors socken, Eskilstuna kommun,
Södermanlands län

Lars Norberg

Särskild utredning

Borsöknabäcken

Lagersberg 1:1, Åsbymon 1:2, Fors socken, Eskilstuna kommun,
Södermanlands län

Lars Norberg

ARKEOLOGISKA MEDDELANDEN 2005

© 2005 Sörmlands museum

Beställningar kan göras hos:
Landstinget Sörmland
Kultur & utbildning Sörmland
SÖRMLANDS MUSEUM
Box 314, S-611 26 Nyköping
arkiv.bibliotek@kuf.dll.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg.
Omslag och inlaga är reproducerad vid Sörmlands museum.
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg
Omslagsbild: Södermanlands län. Utredningsområdets geografiska läge markerat med röd punkt.

Där inget annat anges har den Digitala fastighetskartan, respektive Gröna kartan (GSD) för Södermanlands län använts som underlag.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande 97.0350.

Nyköping 2005

ISSN 1402-9650

Innehåll

Utgångspunkt 5

Syfte och metod 5

Syfte
Metod

Landskap 5

Natur
Kultur

Beskrivning av den särskilda utredningen 5

Resultat 6

Referenser 6

Administrativa uppgifter 6

Bilagor 9

Bilaga 1. Utdrag ur Digitala fastighetskartan (GSD) med uttag ur FMIS.
Utredningsområdet är markerat med röd färg. Skala 1:2000.
Bilaga 2. Schakttabell.

Figur 1. Översiktskarta över Södermanlands län med kommuner, större orter, vägar och angränsande län. Undersökningsområdets geografiska belägenhet är markerat med röd kontur. Skala 1:800 000.

Utgångspunkt

Sektor arkeologi vid Sörmlands museum har 040128 efter beslut av länsstyrelsen i Södermanlands län utfört en särskild utredning inom delar av fastigheterna Lagersberg 1:1 och Åsbymon 1:2. Området för den särskilda utredningen var beläget väster om väg 230 och Eskilstuna stad, intill och öster om Borsöknabäcken (Figur 1 & 2).

Structor Miljöteknik AB har i en begäran om samråd enligt Miljöbalken begärt länsstyrelsens synpunkter angående planerade dikesomgrävningar inom ramen för så kallade LIP-projekt (Lokala Investeringsprogram). Ett genomförande av projektet planeras bland annat i anslutning till Borsöknabäcken. Syftet med arbetet är att meandring av rätat dike gynnar den biologiska mångfalden och ökar möjligheterna till kontroll av vattenflöden etc.

Utredningsområdet vid Borsöknabäcken utgjordes av en cirka 350 meter lång och cirka 50 meter bred korridor längs med och öster om det i dag uträtade vattendraget. Utredningsområdet uppgick till en yta om 22 321 m² (se bilaga 1).

Beslut i ärendet är fattat av länsstyrelsen i Södermanlands län enligt 2 kap 11§, Lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (1st dnr. 431-12217-2003). Kostnadsansvarig var Eskilstuna kommun, Stadsbyggnadsförvaltningen/Projektavdelningen. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var arkeolog Lars Norberg, Sörmlands museum. Vid fältarbetet deltog även arkeolog Patrik Gustafsson och praktikant Francisco de Leon Quinonez.

Syfte och metod

Syfte

Syftet med den särskilda utredningen var att fastställa om det förekom ytterligare fornlämningar inom det anvisade utredningsområdet. Den särskilda utredningen skall även bilda ett tillfredsställande underlag för länsstyrelsens vidare handläggning i ärendet.

Metod

Den särskilda utredningen var uppdelad i två steg. I utredningens *etapp 1* utfördes en genomgång av Fornminnesregistret (FMR/FMIS) med tillhörande ekonomisk karta och den topografiska kartan. Ytterligare kartmaterial har utgjorts av den Digitala fastighetskartan (GSD), Jordartskartan (SGU) och Häradskartan (1897-1901). Uppgifter om lösfynd har studerats i Översiktsdatabasen, SHM. Genomgången av arkiv- och kartmaterialet gjordes för att få en uppfattning om förutsättningarna för förhistorisk och historisk bebyggelse samt för att påvisa indikationer på fornlämningar

inom området. Därefter utfördes en inventering av det aktuella utredningsområdet. Under inventeringen konstaterades lämpliga lägen för eventuella förhistoriska boplats- och/eller aktivitetsytor.

Etapp 2. Inom de bedömda eventuella boplats- och/eller aktivitetsytor (se *etapp 1*) öppnades sökschakt med traktorgrävare. Sökschakten grävdes ned till av kultur opåverkad mark. Syftet med sökschaktningen var att spåra ovan mark ej synliga fornlämningar i form av fynd och/eller anläggningar.

Samtliga sökschakt mättes in manuellt med måttband och kompass, varefter beskrivningar i text samt ritningar upprättades. Ett representativt urval av ytor och schakt med mera fotodokumenterades med digitalkamera. Då *etapp 2* genomfördes i slutet av januari befanns utredningsområdet vara snötäckt vid fältarbetet. Tjälldjupet uppgick dock endast till cirka en till två decimeter.

Landskap

Natur

Området för den särskild utredningen är beläget i en svagt kuperad till närmast flack odlingsbygd, vilken karakteriseras av lerslätter med uppstickande partier av urberg. Öster om det aktuella området är landskapet sönderbrutet av mindre skogsbevuxna bergspartier, medan områdena väster om Borsöknabäcken är mer slättilika. Ytterligare västerut avgränsas det flacka landskapet av Åsbyområdet med sin nordsydligt orienterade åssträckning. Utredningsområdet var beläget på mellan 24 och 32 meter över havet.

Kultur

Borsöknabäcken är belägen i en dalgång omgiven av stora mängder med fornlämningar belägna på de omkringliggande höjderna. Förhistoriska aktiviteter i närområdet med anknytning till järnåldersavsnittet syns i form av bland annat av gravgrupper och intilliggande terrasserings (Eskilstuna 74:1, 80:1-8, 81:1-3, 84:1), flera gravfält (Eskilstuna 68:1, 124:1) samt bland annat en fornborg (Eskilstuna 117:1). Med utgångspunkt i ovan beskrivna fornlämningsmiljö, tillsammans med en översiktlig bedömning av landhöjningen i och omkring utredningsytan, ansågs området innefatta goda möjligheter att påträffa ytterligare ej kända fornlämningar från tidsavsnittet äldre järnålder och framledes.

Beskrivning av den särskilda utredningen

Marken inom utredningsområdet utgjordes av åkermark vilken under förutvarande säsong odlats med vall.

Inom den aktuella ytan öppnades åtta stycken sökschakt längs med Borsöknabäckens då befintliga sträckning (S1-S8). Ett schakt grävdes i vinkel mot bäcken för att studera den ursprungliga marktopografins relation till den nuvarande strömfåran.

Schaktens längd varierade mellan cirka 10 och 15 meter samt var cirka 1,5 till 3,0 meter breda. Schaktdjupet varierade mellan 0,3-0,45 meter. Då ytan vid utredningstillfället täcktes av ett upptill 0,3 meter tjockt snötäcke, var förutsättningarna för okulära bedömningar i stort sett obefintliga. Topografen i området var närmast plan. Med anledning av detta fördelades schakten jämt över ytan för att på så vis fånga upp de eventuella lämningar som kunde tänkas förekomma i området.

Efter avslutat grävarbete lades schakten igen, större stenar avlägsnades ur fyllningen, varvid ytorna planades ut.

Resultat

Inom utredningsområdet framkom inga indikationer på fornlämningar.

Fyllningen i schakten bestod överlag av matjord och därefter postglacial lera. I områdets södra delar (S1) framkom indikationer på att ytorna utnyttjats för tippning av fyllnadsmassor, eventuellt från tidigare dikesrensningar i anslutning till Borsöknabäcken. Detta syntes i form av ett mörkare matjordslager, vilket skilde sig i färg från de underlagande ljusare matjordslagren. I botten av lagren framkom smärre koncentrationer av lösa stenar, vilka placerats direkt på den sterila leran. I stenpartiet iaktogs delvis nedbrutna växtdelar och träfragment (se bilaga 1 & 2).

Inget av antikvariskt intresse framkom i samband med den särskilda utredningen.

Referenser

Digitala fastighetskartan med höjdkurvor, Södermanlands län. *Geografiska Sverigedata (GSD)*. Lantmäteriet. Gävle.

Gröna kartan, Södermanlands län. *Geografiska Sverigedata (GSD)*. Kartförlaget, Gävle. 1996.

Jordartskartan; 10G ESKILSTUNA NO; Serie Ae nr 103. *Sveriges geologiska undersökning (SGU)*. 1989. Stockholm.

Arkiv

Informationssystemet om fornminnen (FMIS).

Eskilstuna socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Riksantikvarieämbetet. Datauttag 050221.

Lantmäteriets arkiv i Gävle (LMV).

Häradsekonomiska kartan. RAK Id. J112-74-17, Eskilstuna 1897-1901, Södermanlands län.

Sörmlands museums arkiv.

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister (FMR). Fors socken, Södermanlands län.

Fd. Ekonomisk karta över Sverige, Vilsta 10G6h. Skala 1:10 000. (Fornlämningsöversikten). Skala 1:10 000. Lantmäteriverket. 1988. Gävle.

Administrativa uppgifter

Rapporten ingår i Sörmlands museums rapportserie:

Arkeologiska meddelanden 2005:09

Södermanlands museums dnr: KUS03 416

Länsstyrelsens dnr: 431-12217-2003

Tid för undersökningen: 040128

Personal: Patrik Gustafsson, Lars Norberg och Francisco de Leon Quinonez (praktikant).

Belägenhet: Vilsta 10G6h. Fd. Ekonomisk karta över Sverige. Skala 1:10 000. Lantmäteriverket, 1988. Gävle.

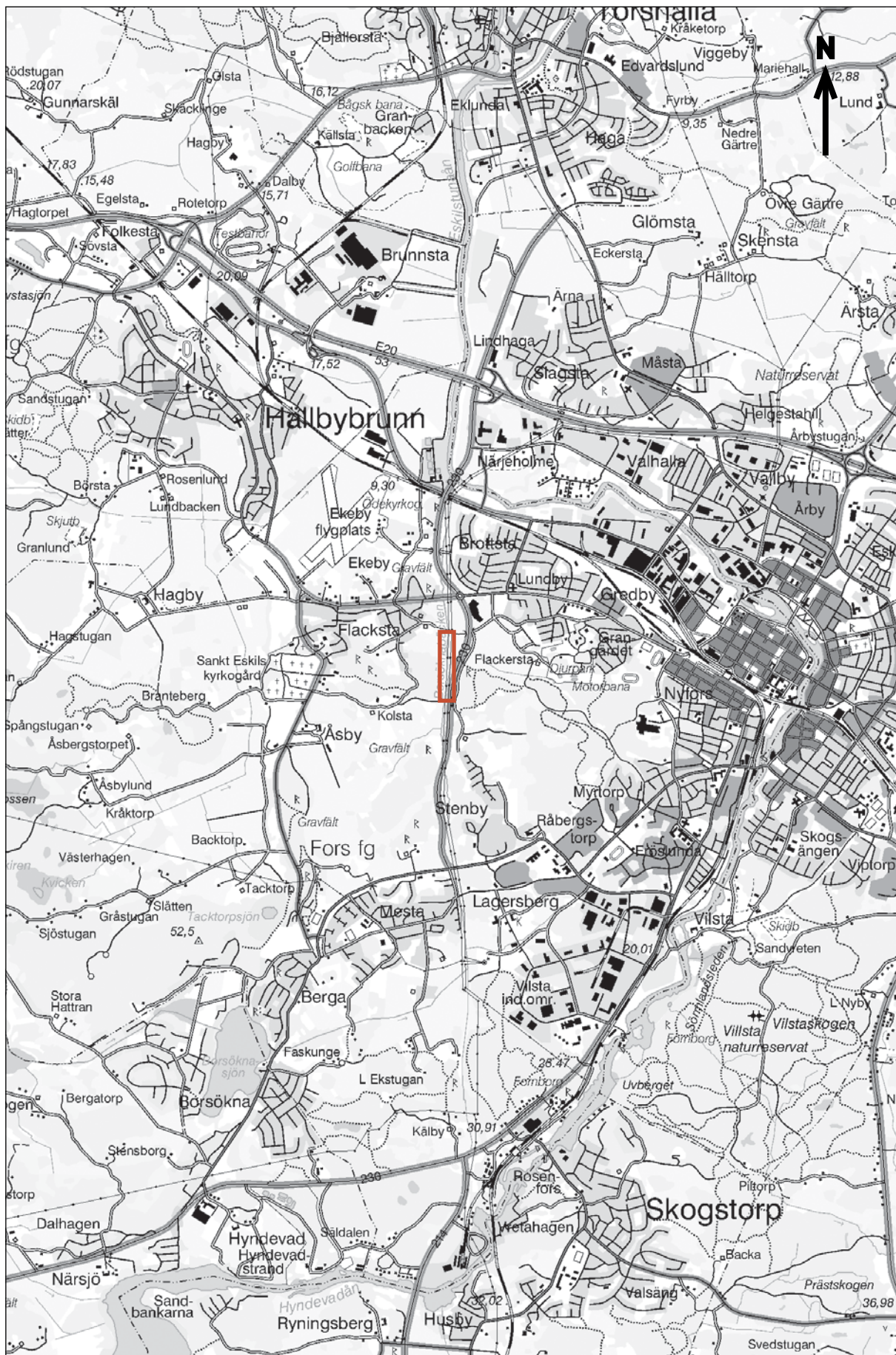
x6583139,757 y1537295,101 (SV)

Koordinatsystem: RT90 2,5 gon V

Höjdsystem: Rikets

Utredningsområde: 22 321 m².

Dokumentationsmaterial förvaras i Sörmlands museums topografiska arkiv.

Figur 2. Utdrag ur Gröna kartans blad (GSD) Eskilstuna 10G NO med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

2. Schakttabell.

Schakt	Storlek (m)	Djup (m)	Anl	Terräng/Lagerföljd
1.	10,9 x 1,5	0,45	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter mörkbrun lera. Där- under framkom ställvisa förekomster av ljusbrun lera. Mot botten syntes enstaka koncentrationer av större och mindre stenar, samt ofullständigt ned- brutna växtdelar. I botten är steril lera.
2.	10,0 x 1,5	0,40	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
3.	10,0 x 1,5	0,35	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
4.	12,9 x 1,5	0,35	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
5.	12,9 x 3,0	0,35	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
6.	11,0 x 3,1	0,40	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
7.	10,9 x 2,4	0,35	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.
8.	15,0 x 1,5	0,40	-	Odlingsmark, fd. vall. Ca 0,1-0,2 m ploggång, därefter lera. I botten är steril lera.